

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 950
van **TINE VAN DEN BRANDE**
datum: 25 maart 2021

aan **LYDIA PEETERS**
VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Sigmaplan - Knijtenplagen in overstromingsgebieden - Maatregelen

Het Sigmaplan Vlaanderen heeft als doel Vlaanderen beter te beschermen tegen overstromingen, o.a. door te investeren in natuurlijke overstromingsgebieden.

Helaas gaat dat gepaard met een erg onaangenaam nevenverschijnsel: knijten. De knijt is een kleine maar zeer hardbijtende muggensoort waarvan de steken erg heftige reacties geven bij mensen. In Battel, Mechelen, komen de knijtenzomers sinds het in werking treden van het overstromingsgebied massaal veel voor. Voor buurtbewoners, vooral zij die wonen in de omgeving van het overstromingsgebied, wordt het bijna onmogelijk vanaf valavond nog buiten te komen. Ook wandelaars, fietsers en recreanten worden massaal bestookt en aangevallen door de knijten. Het fenomeen is ondertussen goed bekend bij De Vlaamse Waterweg nv (DVW), onderzoekers en een aantal besturen.

Een knijt legt haar eitjes in vochtig slib. De larven krijgen de kans om uit te komen wanneer het water in de slikken van bijvoorbeeld een overstromingsgebied geregeld op en neer gaat en het slib vochtig blijft. Niet enkel Battel wordt geconfronteerd met deze plaag, ook elders in Vlaanderen zijn er gebieden met knijtenplagen, o.a. Wichelen, Gentbrugge en Sint-Amands, daar steeds langs de Schelde.

Op verschillende plaatsen wordt al een aantal natuurlijke maatregelen genomen ter bestrijding van de knijten: extra geulen graven, hennep inzaaien of volwassen hennep aanplanten, grote en kleinere knijtenvallen plaatsen in het getroffen gebied en buurt.

1. Is er een standaard plan van aanpak beschikbaar van DVW om de plaag te beperken voor de inwoners/bezoekers/recreanten?
 - a) Wat zijn de onderdelen van dat plan?
 - b) Wordt het plan verder verfijnd op maat van het overstromingsgebied?
 - c) Worden omwonenden betrokken?
 - d) Gaat het om natuurlijke bestrijding van knijten?
 - e) Welke bestrijdingsmethodes worden gebruikt?
2. Zal de minister preventieve maatregelen treffen tegen deze knijtenplagen bij de aanleg van de twee nieuwe en nog op stapel staande Sigmaplangebieden aan de Rupel en de Nete? Zo ja, welke maatregelen?

ANTWOORD

op vraag nr. 950 van 25 maart 2021

van **TINE VAN DEN BRANDE**

1. Een standaard plan van aanpak is vandaag nog niet beschikbaar. Het aantal locaties waar er melding werd gemaakt van overlast is beperkt. De eerste meldingen van overlast werden in 2008 genoteerd, niet toevallig net na een periode waarin de waterkwaliteit van het Schelde estuarium snel en spectaculair verbeterde. Knijten komen en kwamen voor in heel het Schelde estuarium maar zorgen meestal niet voor overlast. Ze zijn dan ook eigen aan waterrijke milieus. De overlast die tot op heden werd onderzocht werd doorgaans veroorzaakt door één soort: *Culicoides Riethi*.

Sinds het voorkomen van meldingen in 2008 heeft De Vlaamse Waterweg nv (DVW) samen met het Agentschap Natuur en Bos (ANB) ingezet op onderzoek dat werd uitgevoerd door het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, het Instituut voor Natuur en Bos (INBO) en de Universiteit van Antwerpen (UA). Tot op heden wordt uitgegaan van maatwerk gezien de gebieden waar er overlast gemeld werd niet geheel vergelijkbaar zijn. Niettemin konden toch al enkele lessen worden getrokken.

- a) In eerste instantie wordt bij dit maatwerk bekeken of het hier wel degelijk overlast door knijten betreft. In het verleden is reeds gebleken dat het soms over andere soorten gaat die geen verband hebben met estuariene natuur. Wanneer er echt sprake is van overlast door knijten gaat het steeds over *Culicoides Riethi*.

Vervolgens dient de oorsprong van de overlast bepaald te worden zodat een gericht plan van aanpak kan worden uitgewerkt.

Het reduceren van de overlast kan door het faciliteren van de successie in het systeem door te sturen op de vegetatieontwikkeling enerzijds en de waterhuishouding anderzijds (bv kreekvorming in het gebied ondersteunen).

Daarnaast kan ook buffering richting bewoning een oplossing bieden. Hierbij wordt steeds gekeken dat dit in overeenstemming is met de natuurdoelstellingen van het gebied (immers meestal Natura 2000 gebieden).

De keuze van toegepaste maatregelen wordt gestuurd door de grootte van de problematiek en de eigenheid van het gebied.

- b) Er wordt steeds uitgegaan van de eigenheid van het gebied en de dynamiek van het systeem om tot een plan van aanpak te komen. Zo wordt er gekeken naar de topografie en waterafvoer in het gebied, hoogteligging t.o.v. het gemiddeld laag water, getijamplitude op deze locatie, situering van eventuele bewoning, is er bovenafvoer aanwezig etc.
- c) In eerste instantie wordt er op ambtelijk niveau naar een oplossing gezocht, meestal met ondersteuning van experts. In het verleden zijn reeds enquêtes gehouden onder de omwonenden om een inzicht te verkrijgen in de ordegrrootte van overlast en werden burgers rechtstreeks bevraagd.

Daarnaast zijn reeds twee informatievergaderingen gehouden. Tijdens een dergelijke informatievergadering wordt een algemene toelichting gegeven over de problematiek en worden de bevindingen ter hoogte van het desbetreffende gebied

geduid. Tot slot wordt dan ingegaan op specifieke maatregelen voor het gebied. In Gent is er periodiek overleg met vertegenwoordigers van de bewoners.

- d) Natuurlijke bestrijding heeft steeds de voorkeur en dit om twee redenen: Ten éérste onderschrijft DVW het verbod op het gebruik van pesticiden. Zeker ter hoogte van de estuariene natuur is er al een nulverbruik op pesticiden enige tijd voor het verbod in 2015. DVW zal bijgevolg het gebruik van pesticiden trachten te vermijden en eerst trachten natuurlijke oplossingen te zoeken.

Een tweede belangrijke reden om niet voor pesticiden te kiezen is dat overlast door knijten meestal voorkomt in ecosystemen die nog niet helemaal in evenwicht zijn en waar de juiste balans en voedselpiramide nog niet is opgebouwd. Bij de gecontroleerde overstromingsgebieden kan dit onevenwicht zich in hoofdzaak de eerste jaren na openstelling manifesteren waarna dit gaandeweg verbeterd.

Pesticiden zijn vaak niet selectief waardoor ze een impact zullen hebben op meerdere soorten binnen de opbouw van het systeem en dit terug verder uit evenwicht zal gebracht worden. De overlast is dan tijdelijk verdwenen maar het probleem zal vermoedelijk langer in de tijd aanhouden.

- e) Zie deelvraag 1a.

2. Voor de opmaak van dergelijke gecontroleerde overstromingsgebieden met gereduceerd getij werden richtlijnen opgesteld. Deze werden onlangs, op basis van voortschrijdende inzichten, nog geactualiseerd door INBO en UA waarbij er ook aandacht was voor het voorkomen van overlast door knijten op basis van recente bevindingen. Indien er voortschrijdende inzichten zijn die nog niet in de nota vermeld zijn worden deze uiteraard ook meegenomen in het ontwerp van de nieuwe Sigmagebieden.

DVW blijft voor de aanleg van deze gebieden in direct contact met UA en INBO voor verdere advisering.

In deze richtlijnen wordt voornamelijk gefocust op schorontwikkeling en worden de slikken beperkt tot brede banden langsheen de hoofdgeul en woelkom aan de sluis. Deze slikken vallen relatief snel droog en draineren beter door de korte afstand tot de geul. In samenhang hiermee zijn richtwaarden voor overstroombare oppervlakte en overstromingsduur vastgesteld.